

Муниципальный этап олимпиады школьников

по марийскому языку и литературе

2022 - 2023 учебный год

7 класс

Чылаже – 116 балл.

Пашалан 180 минут пуалтеш.

1. Скобкым почын, мут-влакым чын возыза. (10 балл)

Вер (шӧр), ик (оян), вий (куат), мӱкш (ава), кӱмыж (совла), кок (тӱжем), пел (паша), пураш (лекташ), кум (шӱдӧ), ончыл (гоч), кид (йол), пыкше (пыкше), лӱдде (вожылде), чара (йолын), изи (кугу), эрвел (марий), пачаш (пачаш), неле (йӧсӧ), йырым (йыр), лӱдын (лӱдде).

2. Ончыктымо кажне суффикс могай ойлымаш ужалым ышташ кучылталтеш? Пример дене пентгыдемден возыза. (10 балл)

- а. -че
- б. -сек
- в. -се
- г. -мешке
- д. –ше, -ыше

3. Кӱэмалтше ойсавыртышым возен пытарыза. Кажне кӱэмалтше ойсавыртыш дене ойлончым шонен возыза. (10 балл)

Кумыл йодмым..., пытартым тувырым..., шинчам шураштен..., йылме мучаште..., арам киндым...

4. Чарналтыш пале-влакым (препинаний знакым) чын шынден, текстым возен налза. Тӱн член-влакым йымач удиралза. (8 балл)

Лум кайымеке тымык эрдене писе товарым да янда атым кучен куэ дек пӧрӱен толын. Йырже ончен савырнымеке йӧнан вер гыч тӱнжым кертмын руалын. Тунамак яндар тамле куэвӱд атыш чорге йогаш тӱналын. Пӧрӱенет ӧрдыжтӧ шӱвылжым колт да колт нелын шоген ате теммым изин-кугун вучен. Банкым налын да сутла ястарен. (А. Новиков.)

5. **Кочкаш** мутлан синоним-влакым ыштыза. (Кажне синонимлан 1 балл)

6. Ойлончым член шот дене лончылыза, ойлымаш ужалым палемдыза. (10 балл)

Лавыран йӱштӧ шыжат лаптыра койышыжым ончыктылаш тӱнале. (В.Попов.)

7. Мут-влакым рушлаш кусарыза. (5 балл)

Ойлончо, вочмык, ешартык, мутер, чынвозыш, кечывалвел, ешлӱм, мутлончыш, рӱдола, лӱмер.

8. Текстым лудын лекса. Наречий-влакым возен лука, нунын составыштым ончыктыза. (9 балл)

Энер воктен ошкылышыла ужсында, шижында энернан тӱрлӱ койышыжым? Ояр да шокишо кечын, ойыртегалтын кумдарак верыштыже, писе вӱдна порын да шыман гына коеш. Йогынжат пуйто шӱшпӱк муро дене танасен чывыртата, верын-верын пуйто ала-кушеч толын лекше меран денат модылдалеш, кенета тышке-тушко лупшалалтын, энерна, шунан сер деке утыждене пызнен, йӱканын, уло-уке пушенге вожым чаманыде мушкын, ике вийжым куатлын ончыкта! Мыняр кугу кож да пӱнчӱ, йогынвӱдыш сӱмырлен, эркын-эркын мушкылтын, кугу Юл могырышко каен йомын. (А. Тулай.)

9. Палемдыме шомакым фонетически лончылыза. (5 балл)

*Стадионышто рвезе мечым **ӧрдыжкӧ** чумал колтыш.*

10. Шочмо кече вашеш саламлымашан серышым (8-10 ойлончо) шке палымыланда, туныктышылан але лишыл еҥланда возыза. (5 балл)

11. Ик чын вашмутым ойырен налза. (3 балл)

- Н. Ильяковын «Латик кролик» ойлымашыштыже Витян кочаже тудлан могай ушан ойым каласаш йӧратен?

1) Илыш поро пашалан пуалтын.

2) Чын – нимо деч шерге.

3) Курымым илен эртараш – пасу гоч вончым гай огыл.

4) Поро паша кок ӱмырым ила.

- Ким Васинын «Юкей Егоров» ойлымашыштыже могай исторический жап сӱретлалтын?

1) граждан сар

2) Пугачевский восстаний

3) Кугу Ачамланде сар

4) япон сар

- В. Абукаев-Эмгакын «Кинде шултыш» ойлымашыштыже Семонин аваже могай поро пашам ыштен?

1) иян вӱд гыч Санюкым утарен

2) иян вӱд гыч Волойым утарен

3) иян вӱд гыч Волой ден Санюкым утарен

4) кудалтыме киндым поген налын

12. Палемдыме ужашым могай произведений гыч налме? Произведенийын авторжым палемдыза. (4 балл)

*«Түнө мардеж орышыла толаша... Шем көрган изи пөртыштө
аваж ден эргыже шыпак ик-кок мутым пелешткалат. Коктынат
ылышаш айдеме улыт... Иктыже ылышын йөсыжым, ойго-орлыкшым
чытен кертде йөралтын, весыже – але нимом уждымо, вараксим гай
вычыматен ылышаш айдеме...»*

13. Произведенийын жанржым да авторжым палемдыза. (5 балл)

- «Маскаиге»
- «Кинде шултыш»
- «Шонго мичуринец»
- «Югорно»
- «Шочмо мландын шокшыжо»

14. Ойым могай литературный герой каласен? Лўмжым возыза.
Произведенийын лўмжым палемдыза. (2 балл)

*«Сар чарнымек, тудым садак кычал муам. Шўгар ўмбаланже
пеледышым ўдем, олманум шындем. Тек нуно шошымат, кенгежымат
пеледышит».*

15. Почеламут корно-влакын могай стопа дене возалтмыштым,
размерым да рифмым палемдыза. (6 балл)

1) Мурен-мурен, кошка логар турийын,
Шем пыл йотке йўр вўд йўаш кўза.
Тушеч ужеш шке шочшыжын чурийым,
Колтен саламым, шулдыржым рўза.

2) Гўжлалше чодырам, ловыкалтше пасум
Ончен каенам куаналын, асун.
Тунам колынам мый ўпке мутымат,
Тылат ойлынем, лудшо ең, тудымат.

16. Мо тугай эпос? (3 балл)

17. Герой-влакын могай произведений гыч улмыштым палемдыза.
Произведенийын авторжым возыза. (6 балл)

Майрук
Лидия Степановна
Нургалий

18. Кажне тўшкаште «кумшо утым» муза. (5 балл)

- а) «Шылше», «Кинде шултыш», «Комсомол ўдыр»
- б) дактиль, ямб, хорей
- в) Микуш, Нургалий, Петю
- г) комедий, повесть, драма

д) эпилог, монолог, диалог

19. Кок слоган стопан хорей дене ныл корнан кӱчык почеламутым шонен возыза. (4 балл)